

Samskapande för hållbar arbetslivsutveckling 2023

Information om utlysningen

Forte har i uppdrag av regeringen att bedriva ett nationellt forskningsprogram för arbetslivsforskning. Forskningen ska bidra till att möta de utmaningar som finns i arbetslivet genom att ta fram och sprida ny kunskap.

Forskningen som utlysningen finansierar ska bidra till ökad kunskap som stödjer hållbar arbetslivsutveckling som är samskapad av forskare och användare. Totalt avsätts 36 miljoner kr för åren 2023-2025.

Sista dag att skicka in ansökan är den 17 januari 2023, kl. 14.00.

Bakgrund

Den forskning som programmet finansierar ska adressera ett antal utpekade utmaningar inom arbetslivsområdet.

Huvudutmaningarna är:

- Att skapa ett hållbart och inkluderande arbetsliv
- Att främja goda arbetsförhållanden
- Att åstadkomma ett hälsofrämjande arbetsliv

Enligt regeringsuppdraget ska arbetslivsprogrammet bidra till att öka forskningsresultatens genomslag i samhället genom utveckling, kunskapsuppbyggnad, evidensbaserad praktik och förvaltning.

Att de som ska använda kunskapen är involverade i forskningsprocessen ökar sannolikheten för att forskningens resultat kommer till användning och bidrar till att de identifierade utmaningarna kan hanteras. Samskapande i forskning är en metod som innebär att de som ska använda eller få nytta av forskningsresultat är aktiva i forskningsprocessen. Hela eller delar av forskningsprocessen genomförs tillsammans med eller av dem som berörs, från att identifiera problem till att gemensamt söka lösningar och sprida kunskap om dessa. Ofta är syftet att lösa ett komplext problem där flera perspektiv kan öka möjligheten att nå fram till en lösning som kan komma att användas. En utgångspunkt är att alla människor har erfarenheter och kompetenser som kan generera relevant kunskap av hög kvalitet. Projektet ska vara till nytta både för användarna, och vara av allmänt intresse för kunskapsutvecklingen på området.

Fortes arbete ska bidra till genomförandet av Agenda 2030. Den här utlysningen är en del av det arbetet. Den forskning som utlysningen resulterar i förväntas vara relevant för flera av de riksdagsbundna mål som utgör kärnan i det svenska arbetet med att genomföra Agenda 2030.

Fördjupad information om arbetslivsprogrammets uppdrag och inriktning återfinns i [programmets strategiska agenda](#).

Inriktning

I den strategiska agendan finns ett antal strategier för hur utmaningarna på arbetslivsområdet kan mötas med forskning, vilka mynnar ut i mer avgränsade forskningsområden. Flera av dessa lämpar sig för forskning genom samskapande. De områden som beskrivs nedan kan ses som förslag på teman som forskningen kan riktas mot. Men ansökningar kan också riktas mot någon av de andra strategierna i arbetslivsprogrammets strategiska agenda.

Anpassa arbetslivet till de demografiska förändringarna och skapa förutsättningar för hållbart arbetskraftsdeltagande.

Delar av landsbygden präglas av avfolkning och brist på arbetstillfällen, samtidigt som urbanisering och expansion i samband med återindustrialiseringen av Norrland påverkar demografiska mönster. På en del orter har också migrationen betydelse för befolkningsmängd och åldersfördelning. Den demografiska utvecklingen påverkar fördelningen av arbetskraft mellan olika sektorer, tillväxt och möjligheter för arbetsgivare att anställa kvalificerad arbetskraft, liksom förutsättningarna för arbetstagare att ställa krav på anställnings- och arbetsvillkor. Hur kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsdeltagande kan främjas är därför en utmaning som samhället och forskningen behöver adressera. Relaterade frågor handlar om hur förutsättningar skapas för att olika grupper ska kunna delta i arbetslivet och om hur omställningsprocesser och utbildningssystemet kan organiseras för att möjliggöra vidareutbildning.

Öka inkluderingen av underrepresenterade grupper

Utsatta grupper i Sverige är personer med invandrarbakgrund, unga, personer med funktionsvariation, personer som var arbetslösa innan pandemin samt personer med tillfälliga anställningar. Det är samma personer som redan innan pandemin hade en svagare anknytning till arbetsmarknaden. Det finns också anledning att fundera över hur jämlikheten i samhället påverkas när det gäller arbetslivsutveckling och livsmöjligheter i stort.

Det finns därför ett ökat behov av kunskap om inkludering av underrepresenterade grupper i arbetslivet. Frågor om hur den sociala ekonomin, social innovation och integrationsprocesser inverkar på utvecklingen behöver studeras närmare. Fokus behöver ligga på arbetsplatser och arbetsgivare för att undersöka vilken roll dessa spelar för att inkludera underrepresenterade grupper i arbetslivet. Hur kan arbetsuppgifter och arbetsplatser skapas som öppnar för mångfald i relation till arbetsmarknaden och arbetets utformning och organisering? Skälig anpassning av arbetsplatser, arbetsgivares mottagarkapacitet för att anställa underrepresenterade grupper, kompetensutveckling och diskriminering är därför viktiga kunskapsområden.

Utveckla organisation och ledarskap i syfte att förbättra arbetslivsvillkor och effektivitet

Hur arbetet organiseras på olika arbetsplatser förändras bland annat till följd av att antalet internationella företag ökar i Sverige, och av att nya management-, organisations- och ledarskapsmodeller införs. Ökande krav på flexibilitet, styrsystem, standardisering individuellt handlingsutrymme och professionell identitet samt koppling till arbetsmiljö och kompetensförsörjning är tillsammans med organisation och ledarskap frågor som är angelägna att beforska. Arbetsorganisationer påverkas av det ökade distansarbetet. Sammanhållning och arbetsplatskulturer utmanas och utvecklas. Hur ser möjligheten ut till prestationer, kreativa processer och innovationsarbete med färre personliga möten? Hur ser ledarskap och verksamhetskontroll ut på distans.

Säkra implementering och nyttiggörande av kunskap om arbetsmiljö

Implementering och nyttiggörande av befintlig kunskap om bland annat psykosociala och kemiska riskfaktorer, liksom kunskap om gynnsamma faktorer i arbetet är otillräckligt på arbetsplatserna. Den kunskap som finns utnyttjas idag inte i tillräckligt hög omfattning. För att möta arbetslivets utmaningar behöver vi veta mer om och främja nyttiggörande av kunskap i olika sektorer och verksamheter.

Samskapande i forskning

Forte efterfrågar hur samverkan sker med användare av forskningen i alla utlysningar. Det kan omfatta alla nivåer av samverkan där samskapande kan ses som en fördjupad form av samverkan. Vad som särskiljer samskapande från andra typer av samverkan kan förenklat sägas vara graden av hur involverade olika aktörer är. Att samverka kan vara att rådfråga relevanta aktörer, inrätta referensgrupper etcetera. För att prata om samskapande ska berörda aktörer vara verkligt delaktiga i hela eller delar av processen från att identifiera problem till att gemensamt söka lösningar och sprida kunskap om dessa.

För att betraktas som samskapande ska forskningen i utlysningen planeras och genomföras med relevanta aktörer, exempelvis professioner, intresseorganisationer, frivilligorganisationer, och arbetsmarknadens parter, kommuner, regioner, myndigheter, arbetsmarknadsprojekt.

I ansökan ska processen för samskapande beskrivas och i vilka delar av forskningsprocessen som detta sker:

- Studiens design
- Datainsamling
- Tolkning av data
- Spridning av resultat
- Implementering

Samskapande i dataanalys och tolkning av data kan till exempel innebära att forskarna diskuterar sina resultat och slutsatser med samskapande aktörer och får reaktioner och synpunkter som forskarna därefter kan ta med sig i det fortsatta arbetet. Ju fler delar som aktörerna involveras i, desto högre grad av samskapande.

Målet för samskapandet är att bidra till högre kvalitet och relevans i den forskning som kommer ut av projekten. För att uppfylla kraven för samskapande behöver de sökande i utlysningen visa att:

- forskningsfrågan är prioriterad för dem som studeras
- utfallsmåtten är viktiga för berörda aktörer
- relevanta aktörer kommer att involveras i forskningsprocessen och att rimliga kostnader för detta är inkluderade i projektets budget.

Likartade principer ska tillämpas oavsett om forskningen ska utföras med praktiker eller beslutsfattare eller andra relevanta aktörer. Det kan vara svårt att vara explicit med metoder och tillvägagångssätt för samskapande i ansökan eftersom dessa bör tas fram i dialog med dem som ska involveras i projektet. I ansökan bör dock de olika tillvägagångssätt som övervägs och processen för att göra de olika aktörerna delaktiga beskrivas. [Läs mer om principer för samskapande av forskning på NIHR »](#)

Agenda 2030 och det riksdagsbundna målet

Forskningsbaserad kunskap är en förutsättning för att Agenda 2030 ska kunna genomföras. Att den forskning som arbetslivsprogrammet genererar bidrar till genomförandet av Agenda 2030 är ett övergripande mål för programmet.

Det riksdagsbundna målet visar på svenska förhållanden och möjligheter att bidra till genomförandet av Agenda 2030. Det finns beskrivet i [Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling](#) och ger ett kompletterande helhetsperspektiv till andra redan antagna nationella mål. Målet trycker särskilt på agendans princip att ingen ska lämnas utanför. Agenda 2030, mål 8: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt avspeglas till exempel i Arbetsmiljöstrategin.

Den forskning som arbetslivsprogrammet finansierar har potential att bidra till flera av de riksdagsbundna målen i enighet med beskrivningen i programmets strategiska agenda.

Bidragsform

Inom denna utlysning finns möjlighet att söka projektbidrag. Nedan redovisas villkor, beloppsnivå och behörighetskrav.

Samma person får endast skicka in en ansökan som huvudsökande.

Observera att maxbeloppen nedan inkluderar så kallade indirekta kostnader (OH). Ansökningar som överskrider den specificerade gränsen kommer att avslås.

Projektbidrag

Projektbidrag är bidrag för enskilda forskningsprojekt. De beviljas för tre år.

- **Beloppsnivå för projektbidrag:** Maximalt 5 miljoner kr för treåriga projekt.
- **Behörighet för projektbidrag:** Du är behörig att söka projektbidrag i den här utlysningen om du har avlagt doktorsexamen senast det datum då utlysningen stänger.

Ansökningsprocessen

Alla ansökningar skickas in via [ansöknings- och granskningssystemet Prisma](#). Innan du påbörjar din ansökan, försäkra dig om att följande villkor är uppfyllda:

- Du har skapat ett personligt konto i Prisma
- Alla som ingår i ansökan som medverkande forskare har skapat personliga konton i Prisma
- CV- och publikationsuppgifter för huvudsökande och medverkande forskare har lagrats på respektive forskares personliga konto
- Din medelsförvaltare har ett organisationskonto i Prisma och har blivit godkänd som medelsförvaltare hos Forte. [Läs mer om Fortes kriterier för godkännande av medelsförvaltare »](#)

Ett villkor för att din ansökan ska beredas är att slutredogörelser för eventuella tidigare beviljade bidrag har skickats in. Detta gäller endast bidrag där tidpunkten för slutlig återrapportering har passerat. Vi tar hänsyn till eventuell tidigare beviljad förlängning av dispositionstiden och därmed senarelagt datum för återrapportering.

För mer information om hur ansökan ska skrivas, se instruktioner för aktuell bidragsform på utlysningens webbsida.

Beredning

Ansökningarna bedöms av en beredningsgrupp bestående av svenska och internationella forskare och svenska allmänrepresentanter. Beslut om medel tas av Fortes styrelse.

Eftersom ansökningarna kommer att bedömas av internationella experter bör de i sin helhet skrivas på engelska (undantaget de fält där det särskilt efterfrågas text på svenska). Om din ansökan skrivs på svenska riskeras bedömningens kvalitet. Forte tar inget ansvar för kvaliteten på eventuella översättningar.

Fortes bedömningskriterier

Vetenskaplig kvalitet:

- Syfte, frågeställningar, teorianknytning, bakgrund och projektets originalitet
- Studiedesign, metoder för datainsamling och analys
- Tvär- och/eller flervetenskaplig ansats
- Kön- och genusperspektiv i forskningens innehåll

Relevans:

- Relevans i relation till samhällets behov, Fortes ansvarsområden och utlysningens inriktning
- Samverkan med användare av forskningen
- Nyttiggörande och kommunikation av forskningsresultat

Genomförbarhet:

- Arbetsplanens kvalitet
- Projektledarens och forskargruppens forskningskompetens
- Redogörelse för eventuell tidigare egen forskning på området
- Personal och budget som bedöms utifrån rimlighet

Utlisnings specifika bedömningskriterier

- Hur väl motiveras samskapande som arbetssätt
- Hur väl förankrat projektet är med praktik och relevanta aktörer – finns intentionen dokumenterad i form av till exempel Letter of Intent?
- Hur kommer samskapande inkluderas i studiedesign, datainsamling, analys, tolkning, spridning och implementering?
- Hur projektet bidrar till de riksdagsbundna målen för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Det framgår vilka mål projektet bidrar till och hur
- Vilken eller vilka av arbetslivsprogrammets teman bidrar projektets forskning till att lösa och hur
- Är kostnaderna för samskapande relevanta och rimliga?

Riktlinjer för hur Forte hanterar ansökningar där delar av forskningen ska bedrivas utomlands

- Forte ser positivt på internationell forskningssamverkan. Fortes ansvarsområden rymmer komplexa samhällsutmaningar där internationell forskningssamverkan kan ge viktiga bidrag.
- Fortes bidrag kan användas för att finansiera forskning där vissa delar bedrivs i andra länder, men forskningen ska vara initierad och ledd från Sverige eller tydlig del i samarbetsforskning.
- Ansökningar som innehåller internationella samarbeten bedöms med samma kriterier som övriga forskningsansökningar och av samma beredningsgrupper.
- I bedömningen av forskningsansökningar ska granskarna i Fortes beredningsgrupper bedöma om en eventuell utlandsdel i ett projekt tillför ett mervärde för projektet eller är en förutsättning för ett projekt med t.ex. global eller komparativ ansats.
- Det är huvudsökandes ansvar att ta reda på hur den egna medelsförvaltaren ställer sig till att finansiera forskning där vissa delar bedrivs i andra länder och finna lämpliga former för hur samarbetet ska gå till i varje specifikt fall.
- Det är medelsförvaltaren för bidraget, d.v.s. den huvudsökandes hemmainstitution i Sverige, som bestämmer och tar ansvar för att vid behov anställa utländsk personal eller betala för aktiviteter och tjänster som utförs i andra länder.

Plan S och öppen tillgång

Resultat från Fortefinansierad forskning ska publiceras fritt tillgängligt (open access). [Läs mer om Fortes riktlinjer för publicering med öppen tillgång »](#)

SweCRIS

Forte överför information om beviljade bidrag till SweCRIS, en nationell databas över bidragsfinansierad forskning som inrättats på uppdrag av regeringen. [Läs mer om SweCRIS »](#)

Tidplan

Utlysningen öppnar: **20 oktober 2022**

Utlysningen stänger: **17 januari 2023**

Fortes styrelse fattar beslut om finansiering: **maj 2023**

Beslut publiceras: **Strax efter beslut**

Projektstart: **1 juli 2023**